

Kaivetut maamassat ja niiden kasavarastointi

Lammin päivät 9.-10.2024

Sari Sassi, ympäristötarkastaja
Tampereen kaupunki

Esityksen sisältö

- Yleistä kaivetusta maamassoista
- Kaivetut maamassat – jätettä vai ei jätettä?
- Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä
- Tampereen kaupungin kasavarastojen lupatilanteesta
- Yhteenveto ja odotuksia tulevaisuuteen

Yleistä kaivetuista maamassoista

- Kaivetuilla maamassoilla viitataan tässä esityksessä **pilaantumattomiin** kaivettuihin maamassoihin ja tarkastelunäkökulmana on massojen kasavarastointi.
- Esityksen pohjana YM:n muistio 3.7.2015: Kaivetut maa-ainekset – jäteluonne ja käsittely sekä YM:n muistio 19.12.2014: Jätelain eräiden säännösten tulkintalinjauksia
- **Pilaantumaton maa-aines** on luonnontilaista tai siitä ei voi aiheutua ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa:
 - Haitallisten aineiden pitoisuudet ovat PIMA-asetuksen (Vna 214/2007) kynnysarvoja tai käyttö- tai sijoituspaikan taustapitoisuutta pienemmät.
 - Pilaantumaton maa-aines ei sisällä merkittävässä määrin muuta ainesta tai jätettä.

Yleistä kaivetuista maamassoista

Etusijajärjestyksen huomioon ottaminen kaivumaiden osalta

1. Ennalta ehkäisemien

- Ylimääräisten kaivumassojen (yliäämämaiden) syntymisen välttäminen ensisijaista
- Kaivamattomat menetelmät

2. Kaivumaiden hyödyntäminen ja jalostaminen

- Kaivumaiden hyödyntäminen sellaisenaan tai jalostettuna kaivupaikalla
- Kaivumaiden hyödyntäminen sellaisenaan tai jalostettuna muualla joko suoraan tai välivarastoinnin jälkeen

3. Kaivumaiden loppusijoittaminen

- Loppusijoittaminen vain hyödyntämiskelvottomille kaivumaille

Esimerkkejä kaivettujen maamassojen alkuperästä

- Infrarakentamisesta
 - Kadut ja muut väylät sekä kentät
 - Verkostorakentaminen
 - Kaavan mukainen esirakentaminen
- Talonrakentamisesta
 - Asuinrakennukset
 - Teollisuus- ja muut rakennukset
- *(Vesirakentamisesta)*
- *(Pima-kunnostuksista)*

Kuva: Matti Pokkinen

Kaivetut maamassat – jätettä vai ei jätettä?

- Jätteen määritelmä (Jätelaki 5 §)
 - Aine tai esine, jonka sen haltija on poistanut tai aikoo poistaa käytöstä taikka on velvollinen poistamaan käytöstä.
 - Sisältää myös käsitteet sivutuote ja EEJ (ei enää jätettä)
- Jätteen määritelmä (Jätelain perustelut, HE 199/2010)
 - rakentamistoimien tai muun vastaavan toiminnan aikana pois kaivettu maa-aines ja muu luonnosta peräisin oleva aines, joka ei ole pilaantunut ja joka käytetään varmasti ja jokseenkin välittömästi sellaisenaan taikka seulomalla tai muulla vastaavalla tavalla esikäsiteltynä rakentamistarkoituksiin kaivupaikalla tai muualla, täyttää harvoin jätteen yleiset tunnusmerkit
- Pilaantumaton kaivettu maamassa voi olla jätettä tai ei jätettä (tai ei enää jätettä). => **Jätteeksi luokittelu edellyttää tapauskohtaista harkintaa.**

Kaivetut maamassat – jätettä vai ei jätettä?

Kaivettu maamassa **ei** yleensä ole **jätettä**, jos

- se on **pilaantumaton**
- sen käyttö on **varmaa** (kaivupaikalta suoraan hyödyntämiskohteeseen tai lyhytkestoinen, max. 3 vuoden, välivarastointi ja käyttökohde tiedossa jo kaivuvaiheessa)
- sen käyttö on **suunnitelmallista** (perustuu jätelain vaatimukset täyttävään suunnitelmaan sekä todelliseen tarpeeseen ja määräarvioon)
- se voidaan käyttää **ilman muuntamistoimia** (esim. kemiallinen, biologinen tai muu fysikaalinen kuin mekaaninen käsittely)

Kaivetut maamassat – jätettä vai ei jätettä?

Mikäli kaivettu maamassa tulkitaan jätteeksi, koskee maa-ainesten jätehuoltoa jätelain yleiset velvollisuudet:

- selvilläolo- ja tiedonantovelvollisuus (12 §)
- jätteestä ja jätehuollosta aiheutuvan vaaran ja haitan ehkäiseminen (13 §)
- jätteiden erilläänpitovelvollisuus (15 §)
- vaarallisen jätteen sekoittamiskielto (17 §)
- kirjanpitovelvollisuus (118 §)
- seuranta- ja tarkkailuvelvollisuus (120 §)

Maa-ainesjätteen tuottajan ja haltijan on oltava selvillä hallinnassaan olevan jätteen määrästä, laadusta, ominaisuuksista ja alkuperästä sekä luokittelusta. Vastaanottajan puolestaan on huolehdittava, että käsittelyyn vastaanotetaan vain toimintaa koskevassa ympäristöluvassa käsiteltäväksi hyväksyttyä jätettä.

Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä

- Maamassojen kasavarastointiin tarvitaan **aina maanomistajan lupa riippumatta siitä, onko kyseessä jäte vai ei.**
 - Pitäisi olla itsestäänselvyys, mutta ei aina ole.
- Ympäristönsuojeluviranomainen ratkaisee jätetulkinnan:
 - **Jos kaivettua maamassaa ei katsota jätteeksi** (pilaantumattomuus, jatkokäytön varmuus ja suunnitelmallisuus eikä tarvetta muuntamistoimille) => kasavarastointi ei edellytä jätteenkäsittelyn ympäristölupaa.
 - Jossain tapauksissa ympäristölupakynnys saattaa kuitenkin ylittyä naapuruussuhdelain mukaan.
 - Mahdollinen kiviaineksen murskaus kasavarastopaikalla edellyttää yleensä vähintään meluilmoituksen tekemistä. Jos murskauspäiviä on yhteensä 50 tai sitä enemmän, edellyttää ympäristöluvan hakemista kiviaineksen murskaustoiminnalle.

Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä

- **Kun kaivettu maamassa tulkitaan jätteeksi:**
 - Tarkastellaan kasavarastointitoiminnan ammattimaisuutta ja laitosmaisuuutta
 - Ammattimaiseen toimintaan liittyy ansaitseminen.
 - Laitosmaiseen toimintaan ei tarvitse liittyä ansaintaa. Erillinen isohko kasavarastointiin varattu alue.
 - Rajanveto voi olla vaikeaa, tulkinnoissa vaihtelua kuntien välillä
 - **Jos** todetaan, että kysymyksessä **ei ole ammattimainen eikä laitosmainen toiminta** (hyvin pienimuotoinen kasavarastointi):
 - Ympäristönsuojelumääräyksissä voisi olla vaatimuksia kasavarastoille, mutta onko käytössä?

Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä

- **Kun kaivettu maamassa tulkitaan jätteeksi ja kasavarastointitoiminta ammattimaiseksi tai laitospaiseksi**, toimivaltainen ympäristönsuojeluviranomainen ratkaisee lupa-asian:
 - Kaivetun maamassan läjitys (maankaatopaikkatoiminta) => edellyttää ympäristölupaa, kunnan ysvo käsittelee alle 50 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle mitoitetun maankaatopaikan lupa-asian (VNa 713/2014, 2 § 2 mom kohta 12 a)
 - Pilaantumattoman maa-ainesjätteen muu käsittely kuin sijoittaminen kaatopaikalle (maapankkitoiminta, jätteen hyödyntäminen) => edellyttää ympäristölupaa, kunnan ysvo käsittelee lupa-asian, kun käsiteltävä määrä on alle 50 000 tonnia vuodessa (VNa 713/2014, 2 § 2 mom kohta 12 b)
 - Pienimuotoinen kasavarasto/keräyspiste JL 100 §:n mukainen ilmoituksena jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta, mutta onko missään käytetty? YM:n muistion (5.4.2013: Jätteen keräystoiminnan merkitseminen jätehuoltorekisteriin) mukainen maksimikertavarasto alle 50 tonnia ja alle vuoden varastointiaika

Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä

- YM:n muistion mukaan maapankkiin vastaanotettavat kallion räjäytyksestä ja louhinnasta peräisin olevan pilaantumattoman kiviaineksen varastointi ja murskaus eivät yleensä edellytä ympäristölupaa jätteen ammattimaisena tai laitospäivä käsittelynä, koska kyseistä ainesta ei luokitella jätteeksi.
- Em. louheet eivät kerrytä maapankin vuosittaista käsiteltävää jätemäärää ja vaikuta siten toimivaltaisen lupaviranomaisen rajaan
- Entä muu pilaantumaton kiviaines, rakentamisesta syntyvät isot kivet ja esim. tie- tai katurakenteesta poistettu rakenne(sora)kerros, onko maapankkitoiminnassa pilaantumaton maa-ainesjätettä vai ylijäämälouheeseen verrattavaa kiviainesta (ei jätettä)?

Maapankkien maamassat – yhtä aikaa jätettä ja ei jätettä, mutta entä ei enää jätettä?

- Maapankkitoiminnassa otetaan yleensä vastaan, käsitellään (esim. seulonta, murskaus) ja varastoidaan hyödyntämiskelpoisia pilaantumattomia maa- ja kiviaineksia.
- Pilaantumaton maa-aines otetaan maapankkiin vastaan jätteenä, mutta entä kun maapankista toimitetaan maa-aineksia muualle hyödynnettäväksi?
 - Onko maa-aines edelleen jätettä, jonka ammattimainen tai laitospäinen hyödyntäminen edellyttää ympäristölupaa tai muuta menettelyä?
 - Katsotaanko/oletetaanko maa-aines maapankkivarastoinnin jälkeen ei jätteeksi?
 - Onko tiedossa, että maapankkivarastossa olleelle ja mahdollisesti käsitellylle maa-ainekselle olisi haettu JL 5 b §:n mukaista EEJ-ratkaisua?

Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä

- Rakennusvalvontaviranomainen ratkaisee MRL:n mukaisen lupatarpeen:
 - Toimenpidelupa MRL 126 a § 1 mom 6), muusta alueesta erotetun suurehkon varastointi- tai pysäköintialueen taikka tällaiseen alueeseen verrattavan alueen järjestäminen (säilytys- tai varastointialue);
 - (Maisematyölupa MRL 128 §, maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa...)
 - Rakennusjärjestyksessä saattaa olla tarkennuksia kaivumaiden varastointiin sekä toimenpideluparajaan liittyen

Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä

- Jatkossa rakennusvalvontaviranomainen ratkaisee lupatarpeen rakentamislain perusteella (42 § 1 mom 8), erityistä toimintaa varten rakennettava alue, josta aiheutuu vaikutuksia sitä ympäröivien alueiden käytölle), HE:

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettu erityistä toimintaa varten rakennettava alue, josta aiheutuu vaikutuksia sitä ympäröivien alueiden käytölle, voisi muun ohella olla alue, jolla varastoidaan väliaikaisesti pilaantumattomia maa-aineksia. Tarkoituksena olisi rakentamislupaa hyödyntämällä helpottaa ja tehostaa kaivettujen maa-ainesten käyttöä luomalla selkeä menettely pilaantumattomien maa-ainesten välivarastoinnille ennen niiden käyttöä. Rakentamislupaa koskevaa menettelyä voitaisiin soveltaa vain sellaiseen maa-ainekseen, jota ei pidetä jätelain 5 §:ssä tarkoitettuna jätteenä. Tällaisen maa-aineksen käsittelyyn ja käyttöön ei siten vaadita ympäristölupaa jätteen ammattimaisena tai laitosmaisena käsittelynä. Maa-ainesten jäteluonnetta arvioitaessa huomioon otettavia kriteerejä ovat maa-aineksen haitta-ainepitoisuus, jatkokäytön varmuus ja suunnitelmallisuus sekä se, että maa-aines voidaan jatkokäyttää sellaisenaan ilman muuntamistoimia. Toiminnanharjoittajan on tarvittaessa selvitettävä kriteerien täyttyminen kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle.

Kaivettujen maamassojen kasavarastoihin liittyviä lupakysymyksiä

- Jatkossa rakentamisluvan hakemista edellyttää erityistä toimintaa varten rakennettava alue, josta aiheutuu vaikutuksia sitä ympäröivien alueiden käytölle:
 - Koskeeko vain uusia kasavarastoja, entä vanhat luvittamattomat/määräaikaiset tai päättäneet toimenpideluvat?
 - Luvittaako rakennusvalvonta jatkossa enää lainkaan ympäristöluvitettavia maa-ainespankkeja/kasavarastoja?
 - Rakennusvalvontaviranomainen joutuu ottamaan kantaa kaivettujen maamassojen jätelain mukaisten kriteerien täyttymiseen (jäteluonteen tulkinta)

Tampereen kaupungin maamassojen kasavarastojen lupatilanteesta

- Tampereen maamassavarastot (Infraomaisuuden hallinta, massakoordinaattori)
 - Esitetty erillisellä karttatasolla ja Excel-luettelona, ei vielä kaupungin karttapalvelu Oskarissa (15 aktiivista kohdetta)
 - Kohdetiedot taulukoituna: kohteen nimi, varaston luokitus, yhteystiedot, varaston käyttöaika, varastointimäärät ja materiaalit, lupatilanne, lisätiedot
 - Kohteiden lupatarpeet parhaillaan selvityksen alla
 - Kohteista osalla ympäristölupa, osalla toimenpidelupa, osalla ei kumpaakaan, yhdellä molemmat (maapankkitoimintaa, kiviaineksen murskausta, jätteenkäsittelyä, käytettyjen hiekoitushiekkojen EEJ-ratkaisu)
 - Haasteena olemassa olevien luvittamattomien kasavarastojen lupien myöntämisen edellytykset ja ko. kasavarastojen käytön jatkumisen epävarmuus kaavan mukaisesta/tulevasta maankäytöstä johtuen

Tampereen massavarastoja

Esimerkkejä muiden kasavarastojen alkuperästä

- Uudet ja **käytetyt** hiekoitushiekat
- Multa, kuorikatteet sekä **risut, oksat, kannot ja haravointijätteet**
- Lumenkaatopaikat
- Työmaiden **asfalttijätteet**
- Putket, rummut, uudet ja **käytetyt reuna- ja nupukivet** yms.
- Suolavarastot

Tampereen kaupungin muita kasavarastoja

- Tampereen Infra Oy:n kasavarastot (kunnossapidon välivarastokohteet)
 - Esitetty karttatasolla kaupungin karttapalvelu Oskarissa (33 kohdetta)
 - Kohdetiedot: kohteen nimi, yhteystiedot, välivarastotyyppi (esim. viherkunnossapito ja luonnonhoito/Sepelikasa/Liuossäiliö)
 - Kohteiden MRL:n mukainen lupatarvekysely parhaillaan Lupapisteessä neuvontapyyntönä
 - Yksi kohde merkitty jätteen ammattimaisena keräyspisteenä (JL 100 §:n mukainen) jätehuoltorekisteriin, jatkossa mahdollisesti muitakin saman ilmoituksen alle
 - Haasteena toimenpide/rakentamisluvan myöntämisen edellytykset kaavan mukaisesta/tulevasta maankäytöstä johtuen

Yhteenveto

- Tavoitteena välttää hyödyntämiskelpoisten maamassojen päätyminen maankaatopaikoille =>kiertotalouden edistäminen
- Haasteena pula sopivista varastoalueista, hankkeiden aikataulupaineet, pitkät kuljetusmatkat, vaihtelevat käytännöt lupakäytännöissä, vieraslajien leviämisen ehkäisy
- Tarvitaan massakoordinaatiota, suunnitelmallisuutta ja yhteistyötä (tarvittaessa myös yli kuntarajojen)
- Tarvitaan isojen ja pienien kasavarastojen luvittamiseen selkeät ja yhteneväiset menettelyt
- Tarvitaan selkeät ohjeet kaivettujen maa-ainesten pilaantumattomuuden varmistamiseen (nykyisin hyvin harvoin eräkohtainen näytteenotto)

Odotuksia tulevaisuuteen

- Suunnitellut muutokset YSL:iin
 - uusi 14 a luku kaivettujen maa-ainesten käsittelystä
 - koskee maa-aineksia, joilla mahdollisesti haitallisia ominaisuuksia
- Suunnitelmissa oleva MASA-asetus
 - koskee maita, joilla on mahdollisesti haitallisia ominaisuuksia (sisältävät kohonneita haitta-ainepitoisuuksia, jätteitä ja/tai ovat happoa tuottavia)
- Rakentamislain 42 § kohdan 8) tuomat mahdollisuudet
 - Erityistä toimintaa varten rakennettava alue, josta aiheutuu vaikutuksia sitä ympäröivien alueiden käytölle - rakennusjärjestykseen mahdollisesti tarkennuksia lupatarverajaa koskien (varastoinnin määrä ja laatu, kesto aika)
- [Kiertotalous Pirkanmaan \(KIPI\)](#) ja Pirkanmaan ELY-keskuksen sekä Pirkanmaan kuntien viranomaisten ja muiden tahojen kanssa tehtävä kaivumaita koskeva yhteistyö
- Mahdollinen Kiertotalouden Green Deal -sitoumus

KIITOS MIELENKIINNOSTA!